

UCHWAŁA NR IX/51/2024
RADY MIEJSKIEJ W BIAŁYM BORZE
z dnia 26 listopada 2024 r.

w sprawie: przyjęcia **„Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Biały Bór
na lata 2025-2027”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465) oraz art. 176 pkt 1, art. 179 ust 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U 2024, poz. 177 z późn. zm.)

Rada Miejska w Białym Borze uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Biały Bór na lata 2025-2027” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Białego Boru.

§ 3. Traci moc Uchwała Nr VIII/43/2024 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 5 listopada 2024 w sprawie: przyjęcia „Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Biały Bór na lata 2025-2027”

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE BIAŁY BÓR
NA LATA 2025-2027**

Biały Bór, listopad 2024 r.

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	3
2. PODSTAWA PRAWNA.....	4
3. ZADANIA WŁASNE GMINY W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY I PIECZY ZASTĘPCZEJ	4
4. CHARAKTERYSTYKA GMINY BIAŁY BÓR.....	5
5. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE	8
6. ADRESACI PROGRAMU	15
7. ANALIZA SWOT	16
8. CELE GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY	17
9. EFEKTY I REZULTATY PROGRAMU	20
10. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	21
11. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	21
12. PODSUMOWANIE	21

1. WPROWADZENIE

Rodzina jest podstawową komórką społeczną oraz naturalnym środowiskiem rozwoju wszystkich jej członków. Jest ona pierwszym i najważniejszym środowiskiem, w którym kształtuje się osobowość dziecka. Rodzina oddziałuje na dziecko przekazując mu system wartości oraz tradycje. Dokonujące się zmiany społeczne i gospodarcze niosą ze sobą wiele skutków pozytywnych, ale niestety również i negatywnych, które przyczyniają się do rozpadu rodziny. Choroba alkoholowa rodziców, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wypadki losowe to główne problemy dezorganizujące życie rodzin. Lista zagrożeń prawidłowego funkcjonowania rodziny poszerza się o zagrożenia związane z postępowaniem technologicznym, rozwojem cyfrowym, doświadczaniem kryzysów humanitarnych, ekonomicznych, stanów zagrożenia epidemicznego, pandemii i ich konsekwencji. Stawia to nowe wyzwania również dla tworzenia systemu na miarę współczesnych potrzeb. Różnorakie formy wsparcia na rzecz rodziny należy docenić i ciągle udoskonalać. Zamiast zastępować i wyręczać rodzinę w wypełnianiu jej roli, należy ją przede wszystkim wspierać, wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd założeniem programu jest wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie kiedy problemy dopiero się zaczynają aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie oraz eliminowanie takich sytuacji, z powodu których dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Działania służb i instytucji powołanych do pracy na rzecz dobra rodziny i dziecka powinny być zintegrowane, ponieważ problemy występujące w rodzinie są złożone i wymagają interdyscyplinarnej współpracy. Praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę, winna być kompleksowa i obiektywna.

Przedkładany Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Biały Bór na lata 2025-2027 został utworzony w oparciu o art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.).

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Biały Bór na lata 2025 - 2027 jest kontynuacją Programu Wspierania Rodziny w Gminie Biały Bór w latach 2022 – 2024, skierowany do rodzin zamieszkałych na terenie Gminy Biały Bór.

Gminny Program Wspierania Rodziny wskazuje działania ukierunkowane na wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze, jak również działania profilaktyczne i prorodzinne, których celem jest zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Realizacja Programu będzie się odbywać za zgodą rodziny oraz jej aktywnym udziałem. Planowane w Programie działania, w zależności od celów, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji danej rodziny, będą miały charakter: profilaktyczny, interwencyjny i reintegracyjny.

Niniejszy program ma na celu zbudowanie spójnego systemu pomocy przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w celu przywrócenia w środowisku zdolności do funkcjonowania, poprzez wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie. wykorzystując zasoby gminne.

Cele i kierunki działań w przygotowanym na kolejne lata Programie zostały dostosowane do aktualnych potrzeb i wyzwań w obszarze społecznym. Zostały też uzupełnione o nowe, wynikające zarówno z analizy skali różnych zjawisk, jak i zmian w obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej i rodzinnej.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Biały Bór na lata 2025-2027 jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Biały Bór na lata 2021-2027, przyjętą Uchwałą Nr XXII/159/2020 Rady Miejskiej w Białym Borze z dnia 30 listopada 2020 r.

2. PODSTAWA PRAWNA

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Biały Bór na lata 2025-2027 będzie realizowany m.in. w oparciu o następujące akty prawne:

1. ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 poz. 177 z późn. zm.);
2. ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.);
3. ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 323 z późn. zm.);
4. ustawę z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2023 r. poz. 1993 z późn. zm.);
5. ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424 z późn. zm.);
6. ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.);
7. ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939 z późn. zm.);
8. ustawę z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz. U. z 2024 r. poz. 750 z późn. zm.);
9. ustawę z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2024 r. poz. 338 z późn. zm.);
10. ustawę z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2023 r. poz. 2424 z późn. zm.);
11. ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1923 z późn. zm.);
12. ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 571 z późn. zm.).

3. ZADANIA WŁASNE GMINY W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY I PIECZY ZASTĘPCZEJ

Gmina zobowiązana jest do realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i pomocy społecznej w celu zaspokojenia potrzeb wszystkich mieszkańców w środowisku lokalnym. Na szczeblu gminnym udzielana pomoc społeczna adresowana jest bezpośrednio do osób najbardziej jej potrzebujących. Skupia się w ten sposób na rozwiązywaniu konkretnych problemów.

Udzielona pomoc musi być adekwatna do zaistniałego problemu, poprzez wykorzystanie dostępnych zasobów, uprawnień i możliwości. Dana pomoc może mieć formę świadczenia pieniężnego, rzeczowego, instytucjonalnego oraz usług. W celu uzyskania zamierzonego celu poprzez udzielenie wszelkiej pomocy społecznej konieczna jest dostateczna współpraca pomiędzy pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej, a osobami i rodzinami wnioskującymi o jej przyznanie.

Pomoc rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz organizację pieczy zastępczej określa ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 09 czerwca 2011 r. art. 176, zadania gminy w tym zakresie to min.:

1. opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny,
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną, przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
4. definiowanie i gwarantowanie dzieciom podstawowych potrzeb socjalno-bytowych.

Kierunki działań to:

1. organizowanie z zasobów M-GOPS optymalnej pomocy rodzinom w szczególności materialnej, rzeczowej, usługowej,
2. szukanie nowych źródeł wsparcia dla środowisk, w których podstawowe potrzeby dzieci nie są zabezpieczone,
3. finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 w/w ustawy, pomoc rodziny wspierającej ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające,
4. współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej,
5. sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny,
6. prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

W sytuacji umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka, w pierwszym roku jego pobytu w pieczy zastępczej,
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka, w drugim roku jego pobytu w pieczy zastępczej,
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka, w trzecim roku jego pobytu w pieczy zastępczej.

W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, ponosi wydatki w następującej wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

4. CHARAKTERYSTYKA GMINY BIAŁY BÓR

Gmina Biały Bór jest Gminą miejsko-wiejską, położoną na terenie powiatu szczecineckiego, w południowej części województwa zachodniopomorskiego. Gmina graniczy z gminami: Szczecinek, Bobolice, Polanów, Miastko, Koczała i Rzeczenica. Gmina i Miasto Biały Bór zajmuje obszar 26.691 ha.

Siedzibą władz samorządowych jest miasto Biały Bór, położone w odległości drogowej około 189 km do stolicy województwa Szczecina, 29 km do siedziby powiatu Szczecinka oraz w odległości 60 km do Koszalina i 76 km do Słupska – głównych miast Pomorza Zachodniego, 108 km do granicy morskiej - do Kołobrzegu i 200 km do granicy zachodniej.

W skład Gminy wchodzi 17 sołectw: Biała, Białý Dwór, Bielica, Biskupice, Brzeźnica, Drzonowo, Dyminek, Grabowo Kaliska, Kazimierz, Kołtki, Przybrda, Sępolno Małe, Sępolno Wielkie, Stępień, Świerszczewo, Trzebiele.

Zasobami wspierającymi rodzinę i dziecko są instytucje i organizacje, które działają na terenie danej gminy bądź obejmują swoim zasięgiem działania jej mieszkańców. W Gminie Białý Bór oraz w jej sąsiedztwie funkcjonują różnorodne instytucje i organizacje mające w obszarze swoich działań udostępnienie pomocy i umożliwienie realizacji własnych zainteresowań dla rodziny i dziecka. Podmioty te stanowią kapitał umożliwiający prowadzenie szerokiego, instytucjonalnego i interdyscyplinarnego wsparcia dla rodzin.

W zasobach infrastruktury społecznej gminy na dzień 31 grudnia 2023r. znajduje się przedszkole wraz z 2 oddziałami przedszkolnymi przy szkołach podstawowych, 3 szkoły podstawowe, w tym 1 szkoła z nauczaniem w języku ukraińskim oraz 2 szkoły ponadpodstawowe w tym 1 szkoła z nauczaniem w języku ukraińskim, ponadto 12 świetlic, w tym 4 przyszkolne, biblioteka publiczna

posiadająca 8 punktów bibliotecznych, 2 przychodnie zdrowia, centrum kultury i rekreacji , ośrodek pomocy społecznej, 2 kluby seniora, komisariat policji, 4 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, schronisko dla osób bezdomnych, żłobek, placówka wsparcia dziennego. Na terenie gminy nie funkcjonuje dzienny ani całodobowy ośrodek wsparcia dla osób niepełnosprawnych, nie ma DPS-u. Ponadto na terenie gminy funkcjonują kluby sportowe oraz organizacje pozarządowe.

Podstawą do określenia działań w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 jest charakterystyka społeczno-demograficzna oraz analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białym Borze.

Na dzień 31 grudnia 2023r. Gmina Białý Bór liczyła 4 891 osób zameldowanych na pobyt stały, w tym : kobiet – 2 467, mężczyzn – 2.424. Z analizy wynika, że liczba ludności z roku na rok stopniowo zmniejsza się. Analizując ludność gminy według płci należy stwierdzić, że większość mieszkańców gminy stanowią kobiety. Demografię w gminie z podziałem na płeć przedstawia poniższa tabela 1

Tabela 1 Liczba ludności w podziale na płeć - stan na 31 grudnia

Liczba osób zameldowanych	2021r.	2022r.	2023r.
ogółem	4965	4893	4891
kobiety	2506	2482	2467
mężczyźni	2459	2411	2424

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych USC Urzędu Miejskiego w Białym Borze

Natomiast analizując miejsce zamieszkania, więcej ludności gminy zamieszkuje na terenie wiejskim. W latach 2021 – 2023 na wsi zamieszkiwało ponad 2900 osób, a w mieście 1960, różnica każdego roku wynosi ponad 960 osób. Na wsiach zamieszkuje więcej mężczyzn niż kobiet. Natomiast w mieście więcej jest kobiet niż mężczyzn. Sytuację demograficzną ze względu na miejsce zamieszkania prezentuje tabela 2.

Tabela 2 Sytuacja demograficzna wg płci w podziale miasto/wieś - stan na 31 grudnia

Rok	2021r.	2022r.	2023r.
Liczba mieszkańców ogółem	4965	4893	4889
Miasto ogółem w tym:	1999	1961	1963
• mężczyźni	947	917	929
• kobiety	1052	1044	1034
Wieś ogółem w tym:	2966	2933	2928
• mężczyźni	1512	1494	1495
• kobiety	1454	1438	1433

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych USC Urzędu Miejskiego w Białym Borze

Na przestrzeni analizowanych lat 2021 – 2023 dostrzegalny jest spadek liczby mieszkańców. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym wynosi ponad 20% i rok do roku wskaźnik ten wzrasta (w 2021r. - 20,63%, 2022r. - 21,77% i w 2023r. - 22,75%). Natomiast populacja w wieku produkcyjnym stopniowo ulega zmniejszeniu z 61,04% w 2021r. do 58,62% w 2023r. Ludność w wieku przedprodukcyjnym oscyluje na poziomie ok. 18%. Dane szczegółowe dotyczące struktury wiekowej ludności gminy przedstawia tabela 3.

Tabela 3 Struktura wiekowa mieszkańców gminy na dzień 31 grudnia

Wiek mieszkańców	2021r.		2022r.		2023r.	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Ogółem	4965	100%	4893	100%	4889	100%

Wiek przedprodukcyjny	911	18,33%	898	18,35%	911	18,63%
Wiek produkcyjny	3031	61,04%	2930	59,88%	2866	58,62%
Wiek poprodukcyjny	1023	20,63%	1065	21,77%	1112	22,75%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych USC Urzędu Miejskiego w Białym Borze

Na skutek przewagi liczby zgonów nad liczbą urodzeń żywych w Gminie Biały Bór zanotowano ujemny przyrost naturalny. W 2023 r. współczynnik przyrostu naturalnego wyniósł – 17. Bilans przyrostu naturalnego przedstawia tabela 4.

Tabela 4 Bilans przyrostu naturalnego w gminie

	2021r.	2022r.	2023r.
Urodzenia żywe	41	38	47
zgony	62	56	64
Przyrost naturalny	-21	-18	-17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych USC Urzędu Miejskiego w Białym Borze

Podsumowując sytuację demograficzną w gminie stwierdza się, że sukcesywnie zmniejsza się liczba mieszkańców. Gmina Biały Bór odnotowuje niski przyrost naturalny, maleje grupa osób w wieku produkcyjnym, a wzrost grupy osób w wieku poprodukcyjnym jest kilkukrotnie wyższy niż grupy mieszkańców w wieku 0-18 lat. Z przeprowadzonej analizy wynika, że społeczność gminna starzeje się.

W przyszłości zjawisko to będzie negatywnie wpływać na rozwój ekonomiczny i gospodarczy gminy. Wobec obecnej sytuacji demograficznej polityka państwa, w tym również samorządów lokalnych powinna zmierzać w kierunku zapewnienia rodzinie poczucia bezpieczeństwa i stwarzać jej warunki do rozwoju osobistego, zawodowego i społecznego.

Negatywny wpływ na dysfunkcje rodziny ma bezrobocie. Osoby bezrobotne najczęściej legitymują się niskim poziomem wykształcenia – podstawowe lub gimnazjalne oraz brakiem kwalifikacji zawodowych. Osoby i rodziny mające problemy z zaspokajaniem podstawowych potrzeb życiowych swoich i bliskich poprzez niemożność realizowania się zawodowo bez wątplenia odczuwają dyskomfort i frustrację.

Na dzień 31.12.2023r. wskaźnik bezrobocia rejestrowanego w powiecie Szczecineckim wynosi **7,8%**, natomiast w mieście i gminie Biały Bór jest na poziomie **9,6%** (jest wyższy o 1,8 % w stosunku do powiatu). Jednakże w analizowanym okresie wskaźnik poziomu bezrobocia w gminie Biały Bór stopniowo ulega zmniejszeniu. W omawianym okresie ponad 68% ogółu osób bezrobotnych zamieszkuje na wsi. Pod względem płci większą grupę wśród osób bezrobotnych stanowią kobiety. Sytuację bezrobocia gminy przedstawia tabela 5.

Tabela 5. Poziom bezrobocie w Gminie Biały Bór na dzień 31 grudnia

Osoby bezrobotne	2021 r.		2022r.		2023r.	
	Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego – 10,7%		Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego – 10,1%		Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego – 9,6%	
	Liczba bezrobotnych ogółem	w tym kobiety	Liczba bezrobotnych ogółem	w tym kobiety	Liczba bezrobotnych ogółem	w tym kobiety
Ogółem w tym:	338	204	319	195	274	158
miasto	107	67	113	70	86	50
wieś	231	137	206	125	188	108
Osoby bezrobotne z prawem do zasiłku w tym:	51	22	44	24	32	16
miasto	22	12	15	9	9	4
wieś	29	10	29	15	23	12

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinku

Analizując powyższe dane można jednoznacznie stwierdzić, że sytuacja na rynku pracy jest nadal bardzo trudna, szczególnie dla kobiet. Pozostawanie bez pracy powoduje ubożenie rodzin i bardzo często jest przyczyną powstania szeregu dysfunkcji (alkoholizmu, przemocy, poczucia bezsilności).

5. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE

Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 jest analiza danych statystycznych zawartych w sprawozdaniach rocznych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białym Borze, Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej, analiza społeczna Gminy Biały Bór zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Biały Bór na lata 2021-2027 oraz roczne oceny realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Biały Bór na lata 2022-2024.

Przedmiotem diagnozy są poszczególne i charakterystyczne dla różnych grup społecznych problemy o najwyższym stopniu dolegliwości np. bezrobocie, ubóstwo, samotne wychowywanie dzieci, przemoc w rodzinie itp., które wymagają podejmowania wszechstronnych działań w celu przeciwdziałania sytuacjom krytycznym w życiu jednostek i zbiorowości, poprawy ich warunków bytowych oraz wyrównywania różnic socjalnych w wielu obszarach aktywności społecznej.

Gmina Biały Bór realizuje zadania własne o charakterze obligatoryjnym i fakultatywnym oraz zadania administracji rządowej. Środki finansowe pochodzą z budżetu państwa w formie dotacji, rządowych programów oraz z budżetu gminy Biały Bór.

Zgodnie z danymi posiadanymi przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białym Borze, na przestrzeni lat 2021-2023 zauważa się spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej. Wynikać to może z faktu braku zmian poziomu progu kryterium dochodowego warunkującego korzystanie z świadczeń społecznych przy co rocznym podwyższaniu kwoty najniższego wynagrodzenia oraz korzystania z finansowych programów rządowych (Świadczenie Wychowawcze 500+, „Dobry Start”, Rodzinny Kapitał Opiekuńczy, dofinansowanie do żłobka). W obecnych czasach rodziny w mniejszej skali borykają się z problemami finansowymi. Jednakże pojawiają się problemy natury wychowawczej, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, samotność osób starszych.

Z analizy posiadanych danych wynika, że liczba dzieci z Gminy Biały Bór przebywających w pieczy

zastępczej wzrasta. Aby rodzina miała możliwość rozwiązania problemów społecznych z którymi się zetknie, konieczne jest odpowiednie wsparcie w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków.

Dla potrzeb Programu przygotowano Kartę Diagnostyczną zawierającą informacje na temat liczby rodzin korzystających z różnych form pomocy społecznej (tabela 6). Karta posłuży do analizy danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białym Borze oraz do określenia w Programie celów pracy z rodziną.

Tabela 6. Karta diagnostyczna rodzin korzystających z różnych form pomocy społecznej

Wyszczególnienie	2021r.	2022r.	2023r.
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	279	290	242
Liczba osób w rodzinach	705	708	626
Liczba rodzin korzystających z zasiłku rodzinnego	203	198	135
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń „Za życiem”	1	1	1
Liczba rodzin korzystających z funduszu alimentacyjnego	36	32	33
Liczba rodzin korzystająca ze świadczenia rodzicielskiego	26	19	19
Liczba uczniów korzystających ze stypendium socjalnego	136	99	83
Liczba uczniów korzystających z zasiłku szkolnego	4	5	4
Liczba rodzin korzystających dodatku mieszkaniowego	53	71	69
Liczba rodzin korzystających z Karty Dużej Rodziny	69	71	69
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”	7	8	8
Liczba osób zgłoszonych do GKRPA w celu podjęcia leczenia odwykowego	7	11	5
Liczba dzieci/młodzieży z terenu gminy Biały Bór przebywających w pieczy zastępczej	10	19	12
Liczba rodzin korzystających z asystentury rodziny	14	16	18
Liczba asystentów rodziny	1	1	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych M-GOPS Biały Bór

Ze świadczeń pomocy społecznej w 2021r. i 2022r. skorzystało ok. 14% ogółu mieszkańców gminy. W 2023r. odnotowano około 2% mniej osób otrzymujących świadczenie z OPS.

Z analizy danych wynika, że w ciągu ostatnich 3 lat również systematycznie zmniejsza się liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych. W ustawie o świadczeniach rodzinnych kryterium uprawniające do pobierania zasiłku rodzinnego od 2022r. nie uległo podwyższeniu. Natomiast zmianom uległo kryterium uprawniające do korzystania z funduszu alimentacyjnego. Stopniowemu zmniejszeniu ulega liczba rodzin korzystająca niemalże z każdej formy pomocy finansowej. Niepokojącym faktem jest zwiększenie liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Od kilku lat dominującą przesłanką udzielania pomocy jest ubóstwo (próg dochodowy poniżej 600 zł na osobę w rodzinie oraz 776 zł osoby samotnej) pomimo jego spadku, w następnej kolejności bezrobocie, niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba (tabela 7).

We wszystkich wymienionych powodach przyznania pomocy widoczny jest spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej. Nadmieniam, że w omawianym okresie nie było przyznane wsparcie z powodu sieroctwa i narkomanii.

Tabela 7. Najczęstsze przyczyny ubiegania się o wsparcie

Przyczyny trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		
	2021r.	2022r.	2023r.
Ubóstwo	135	164	133
Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	5	8	11
Potrzeba ochrony macierzyństwa	13	5	3
Bezrobocie	148	138	113
Niepełnosprawność	108	100	92
Długotrwała lub ciężka choroba	84	95	86
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ogółem, w tym: -rodziny niepełne -wielodzietne	21	21	20
Przemoc w rodzinie	0	1	0
Alkoholizm	14	12	15
Narkomania	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	1	1
Zdarzenia losowe	1	2	2
Sytuacje kryzysowe	0	0	1
Kłęska żywiołowa lub ekologiczne	0	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych M-GOPS Biały Bór – stan na 31 grudnia każdego roku

Rodziny z terenu Gminy Biały Bór biorą udział w Programie Operacyjnym Pomoc Żywnościowa (PO PŻ). W ramach PO PŻ dla najuboższej społeczności lokalnej wydawane są artykuły spożywcze. Podstawą otrzymania paczki żywnościowej jest spełnienie kryterium dochodowego ustalonego w wytycznych, które wynosi: dla osoby samotnie gospodarującej – 2056,40 zł, dla osoby w rodzinie – 1590,00 zł.

Asystentura rodziny

Identyfikowanie rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu ról społecznych, powinno być odpowiednio wczesne i mieć charakter profilaktyczny, tak by stworzono odpowiednie warunki rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształcenia wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Dysfunkcje występujące w rodzinach są zagrożeniem dla ich trwałości, co w skrajnych przypadkach może powodować ograniczenie praw rodzicielskich poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych opiera się na planowych działaniach mających na celu pomoc w przywróceniu rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Rozpoczęcie pracy z rodziną lub osobą najczęściej zaczyna się od momentu

pozyskania przez pracownika socjalnego informacji o trudnościach występujących w rodzinie. Zgodnie z art. 11 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informacje o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, na podstawie rodzinnego wywiadu środowiskowego dokonuje się analizy sytuacji rodziny.

W celu zminimalizowania dysfunkcji w opiece nad dziećmi, rodzinę wspiera się asystenturą rodziny. Asystent pomaga rodzinie w podniesieniu kompetencji i umiejętności wychowawczych. Czas, który poświęci rodzinie, jest dostosowany do jej naturalnego rytmu i potrzeb. Zadaniem asystenta rodziny jest całościowe wspieranie rodziny wychowującej dzieci, zagrożonej wykluczeniem społecznym. Bardzo ważnym elementem pracy jest indywidualne podejście do rodziny i jej problemów, co będzie służyło rozwojowi kompetencji wszystkich jej członków – rodziców i dzieci.

Działalność na rzecz dzieci koncentruje się przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty i systemu ochrony zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu różnych zagrożeń życiowych poprzez m.in. zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, organizowanie pieczy zastępczej, prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Prawo do skorzystania z asystentury rodziny mają również rodziny, które jedynie przeżywają przejściowy kryzys wynikający z rozwoju rodziny lub zdarzenia losowego. Asystent rodziny ma służyć wsparciem takiej rodzinie, aby ich trudności nie pogłębiły się i nie stały się przewlekłe, a w miarę współpracy stały się możliwe do rozwiązania.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białym Borze od 2023r. zatrudnia dwóch asystentów rodziny w wymiarze 1,5 etatu. W gminie Białą Bór asystenci rodziny w latach 2021 – 2023, obejmowali wsparciem od 14 do 18 rodzin, w których wychowywało się do 50 dzieci. Wśród rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, jedno środowisko zostało przez sąd zobowiązane do współpracy z asystentem rodziny. Objęcie rodzin asystenturą rodziny prezentuje tabela 8.

Tabela 8 Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny

l.p	Asystentura rodziny	2021r.	2022r.	2023 r.
1.	Liczba rodzin współpracująca z asystentem rodziny, w tym:	14	16	18
1.1	liczba rodzin objęta asystenturą rodziny na wniosek sądu	0	1	0
2.	Liczba dzieci objętych wsparciem asystenta rodziny	36	50	39
3.	Liczba rodzin ogółem, z którym zakończono asystenturę w tym:	2	3	11
3.1	z powodu osiągnięcia celu	1	1	0
3.2	z powodu braku współpracy rodziny z asystentem rodziny	0	2	1
3.3	na wniosek rodziny	0	0	5
3.4	zmiana miejsca zamieszkania	1	0	5
3.5	ze względu na ustanie sądowego zobowiązania rodziny do współpracy z asystentem	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych M-GOPS Białą Bór

Powody zakończenia współpracy z asystentem rodziny mogą być różne, od czynników wewnętrznych zależnych od rodziny do czynników zewnętrznych, wynikających m.in. z decyzji sądu. W latach 2021 – 2023 najczęściej asystenturę w rodzinie zakańczano na wniosek rodziny oraz z powodu zmiany miejsca zamieszkania. Zakończenie asystentury prezentuje tabela 8.

Po zakończeniu współpracy asystenta z rodziną prowadzony jest jej monitoring przez asystenta polegający na wizytach w środowiskach, rozmowach z wychowawcami, pedagogami szkolnymi.

W sytuacji braku współpracy ze strony rodziców z asystentem rodziny oraz rażących zaniedbań godzących w dobro dziecka, właściwe instytucje mają obowiązek interweniowania w imię nadrzędnego priorytetu ochrony dobra dziecka, informując sąd rodzinny o trudnej sytuacji dzieci

w rodzinie.

Gdy dochodzi do sytuacji, że rodzice są trwale lub czasowo pozbawieni władzy rodzicielskiej lub została ona ograniczona, sąd postanawia o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej.

Na podstawie art. 191 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina Biały Bór jest zobowiązana do ponoszenia częściowych wydatków z tytułu pobytu dziecka w pieczy zastępczej. W pierwszym roku pobytu dziecka koszt odpłatności to 10%, w drugim 30%, a w trzecim i kolejnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej to 50% wydatków na opiekę i wychowanie. Źródło finansowania stanowią proporcjonalnie środki własne gminy i powiatu. Zauważyć należy także, że rodzice biologiczni są prawnie zobowiązani do zwrotu kosztów opłat za pobyt ich dzieci w pieczy zastępczej właściwemu powiatowi.

Istotną częścią Gminnego Programu jest realizacja zadania polegającego na wnoszeniu opłaty za pobyt dzieci z terenu naszej gminy w rodzinach zastępczych lub umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Z analizy danych Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że 2022r. najwięcej dzieci przebywało w pieczy zastępczej - 19 osób. Natomiast w 2023r. liczba ta zmniejszyła się do 12 dzieci. Koszt pobytu wahał się w 2021r. od 60.801 zł. do 89.449 zł. w 2022r., po czym w 2023r. obniżył się do kwoty 47.568 zł – tabela 9.

Tabela 9 Liczba dzieci umieszczona w pieczy zastępczej i koszty pobytu

	2021r.	2022r.	2023r.
Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w kolejnych latach	0	9	4
Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	10	19	12
Łączna odpłatność Gminy Biały Bór za pobyt dzieci w pieczy zastępczej	60.801 zł	89.449 zł	47.568 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych M-GOPS Biały Bór

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej ma możliwość skorzystania z pomocy rodzin wspierających. Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia rodziny i dziecka, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo. Zadania rodziny wspierającej to m.in. pomoc w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, wspólne spędzenie czasu wolnego, pomoc w nauce, racjonalnym prowadzeniu budżetu domowego. Pomoc ta wynika z przyjętego i zaakceptowanego planu pomocy rodzinie, a realizowana jest na podstawie zawartej umowy. Rodzina wspierająca może otrzymać zwrot kosztów świadczonej pomocy, co zostanie określone w treści umowy. W celu podniesienia skuteczności oddziaływania rodzin wspierających, należy zadbać o ich przygotowanie poprzez poradnictwo lub szkolenie. Wspieranie rodziny odbywa się wyłącznie za jej zgodą i aktywnym udziałem. Osoby chętne do pełnienia funkcji rodziny wspierającej mogą zgłaszać swoją kandydaturę do Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białym Borze.

Obecnie w gminie Biały Bór nie ma rodzin pełniących funkcje rodzin wspierających. Rodziny z terenu Gminy Biały Bór nie zgłaszają potrzeb wsparcia w formie rodzin wspierających.

Wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, poszerzył się obszar działań asystenta rodziny poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzin dzieci, u których zdiagnozowano „ciężkie, nieodwracalne upośledzenie lub nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu”.

Do zadań asystenta w tym zakresie należy również współpraca z innymi służbami z różnych systemów, w tym z podmiotami udzielającymi świadczeń zdrowotnych, pracującymi na rzecz kobiety w ciąży i jej rodziny. Rodziny te mogą skorzystać z szeregu innych uprawnień przewidzianych w ustawie. W celu informacyjnym Ośrodek udostępnia informator „Za życiem”.

W okresie 2021 – 2023 na podstawie ustawy „Za życiem” Ośrodek wypłacił łącznie 3 zasiłki

jednorazowe (tabela 6). Żadna rodzina nie skorzystała ze wsparcia asystenta rodziny na podstawie w/w ustawy.

Pomoc materialna dla uczniów

Kolejną kategorią świadczonej rodzinom z dziećmi pomocy jest wsparcie dla uczniów w ramach pomocy materialnej o charakterze socjalnym. Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności, gdy w rodzinie występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna. Miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia uprawniająca do ubiegania się o stypendium szkolne nie może być większa niż kwota 600,00 zł netto.

Natomiast zasiłek szkolny może być przyznany uczniowi znajdującemu się w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego nie zależnie od wysokości posiadanego dochodu na osobę w rodzinie.

W analizowanym okresie liczba uczniów korzystająca z pomocy socjalnej w formie stypendium ma tendencję spadkową, natomiast liczba uczniów korzystająca z zasiłku szkolnego wynosi ok. 5 zasiłków. Przyznanie pomocy materialnej dla uczniów przedstawia tabela 10.

Tabela 10. Udzielenie pomocy socjalnej dla uczniów

	Liczba uczniów	
	stypendium	zasiłek szkolny
Rok szkolny 2020/2021	165	6
Rok szkolny 2021/2022	108	5
Rok szkolny 2022/2023	88	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych M-GOPS Biały Bór

W omawianym okresie kwota wypłaconych środków finansowych na pomoc materialną dla uczniów waha się. Wartość wypłaconych świadczeń uczniom przedstawia tabela 11.

Tabela nr 11. Wartość wypłaconych świadczeń dla uczniów

	2021r.	2022r.	2023r.
Kwota wypłaconych stypendiów w zł	100.080	87.550	100.823
Kwota wypłaconych zasiłków szkolnych w zł	1.640	2.450	2.480
Razem zł	10 1.720	90.000	103.303

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych M-GOPS Biały Bór

Ponadto Gmina Biały Bór przyznaje Nagrody Burmistrza Białego Boru dla najzdolniejszych uczniów szkół, dla których organem prowadzącym jest gmina Biały Bór oraz Fundacja Rozwoju i Demokracji Edukacji Kultury i Aktywizacji (DEKA), za wyniki w nauce, osiągnięcia sportowe i artystyczne oraz udział w konkursach i olimpiadach przedmiotowych. Liczba nagrodzonych uczniów w latach 2021-2023 ma tendencję zmienną, w omawianym okresie wynosi od 31 do 36 osób. Wydatkowana kwota na nagrody również ulega zmianie. Najwięcej nagród zostało przyznanych za wyniki w nauce. Charakterystykę przyznanych nagród Burmistrza prezentuje tabela 12.

Tabela 12. przyznane Nagrody Burmistrza dla uczniów

	Rok szkolny		
	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Liczba uczniów nagrodzona ogółem, w tym:	31	36	34
- za wyniki w nauce	24	27	29
- za osiągnięcia sportowe	5	6	4

- za osiągnięcia artystyczne	1	0	0
- za udział w konkursach i olimpiadach przedmiotowych (finałiści konkursów i olimpiad)	3	3	1
Kwota nagrody dla ucznia	200 zł	270 zł	300 zł
Wydatkowana kwota ogółem	6.600 zł	9.720 zł	10.200 zł

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białym Borze

Na terenie Gminy Białý Bór funkcjonuje Żłobek Gminny „Maluch”. Celem działalności placówki jest zapewnienie opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat. Do zadań żłobka należy m.in. organizowanie i prowadzenie działalności opiekuńczej, wychowawczej i edukacyjnej, wspomagającej rozwój psychiczny i fizyczny dzieci w wieku od ukończenia 1 roku życia do ukończenia 3 roku życia, w warunkach bezpiecznych, przyjaznych i dostosowanych do potrzeb rozwojowych dzieci. Żłobek zapewnia opiekę dla 15 dzieci. Działalność żłobka finansowana jest z budżetu Gminy Białý Bór.

Placówka Wsparcia Dziennego

Jedną z form wpierania dziecka i jego rodziny jest prowadzenie placówek wsparcia dziennego (PWD), które pełnią ważną funkcję prewencyjną. Placówka realizuje funkcję opiekuńczo-wychowawczą dla dzieci w wieku szkolnym oraz młodzieży z rodzin, w szczególności dysfunkcyjnych, poprzez oddziaływania opiekuńcze, wychowawcze, edukacyjne oraz terapeutyczne.

Placówka przyjmuje dziecko na wniosek rodziców, bądź opiekunów prawnych, pedagogów szkolnych, pracownika socjalnego lub asystenta za zgodą rodzica lub opiekuna prawnego. Do uczestnictwa w zajęciach może także skierować sąd rodzinny wydając stosowne postanowienie.

Od 2022r. w Białym Borze funkcjonuje Placówka Wsparcia Dziennego (PWD), która jest prowadzona przez Fundację „Jaś i Małgosia” w Szczecinku. Zajęcia w PWD odbywają się trzy razy w tygodniu po 3 godziny. Placówka zapewnia 15 miejsc. Średnio miesięcznie do Placówki uczęszcza 9 dzieci.

Karta Dużej Rodziny

Uzupełnieniem lokalnej polityki społecznej jest realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. - Karta Dużej Rodziny. Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych.

Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. W 2021 roku wydano 69 Kart Dużej Rodziny, w 2022 roku wydano 71, natomiast w roku 2023 również 69 .

Przemoc domowa

Działania wspierające rodziny przeżywające trudności z powodu przemocy bądź zagrożonym wystąpieniem przemocy podejmuje Zespół Interdyscyplinarny oraz powoływane przez niego grupy robocze, które bezpośrednio pracują z rodziną. Zasady postępowania w związku z przemocą w rodzinie reguluje ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej i przepisy wykonawcze.

W Gminie Białý Bór został powołany Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej, który realizuje działania określone w Gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Białý Bór obecnie składa się z 8 przedstawicieli poszczególnych instytucji tj. policji, ośrodka pomocy społecznej, oświaty, służby zdrowia, zespołu kuratorów dla dorosłych, organizacji pozarządowej.

Celem pracy Zespołu jest prowadzenie działalności profilaktycznej i pomoc osobom w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych. Problem przemocy domowej jest trudny do precyzyjnego określenia. Dane z sądu, prokuratury i Policji pozwalają jedynie wskazać w pewnej mierze liczbę przypadków przemocy domowej, które znalazły się w kręgu zainteresowania danej instytucji.

Z ustaleń wywiadów środowiskowych i spostrzeżeń pracowników socjalnych MGOPS w Białym Borze wynika, iż zjawisko przemocy jest dość częste, szczególnie przemoc skierowana jest w stosunku do dzieci i kobiet. Często przemoc jest zatajana przez ofiary przemocy lub też bagatelizowana. Efekty pracy pracowników socjalnych są niewymierne, ponieważ często pracownicy socjalni wchodzą w środowisko gdzie zachodzi podejrzenie przemocy, ofiara przemocy jest zastraszona, nie wierzy w poprawę swojej sytuacji, jest niechętna do współpracy. Pracownicy socjalni podejmują długofalową pracę z tą osobą motywując ją do podjęcia działań, umacniają i wspierają oraz wskazują osoby i instytucje pomagające ofiarom przemocy na terenie oraz z poza terenu gminy Białý Bór.

Tabela 13. Liczba założonych Niebieskich Kart

	2021r.	2022r.	2023r.
Liczba założonych NK	7	4	6
Liczba zamkniętych NK	4	4	6
Liczba NK z lat poprzednich	1	4	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych M-GOPS Białý Bór – stan na 31 grudnia każdego roku

Procedurę „Niebieskiej Karty” (NK) wszczyna się w każdym przypadku, w którym zaistnieje podejrzenie stosowania przemocy domowej. W ramach procedury NK wsparciem objęte są nie tylko osoby dorosłe ale także małoletnie dzieci. W omawianych latach liczba założonych NK ma tendencję skokową, wynosi od 7 w 2021r. do 6 2023r. Poziom liczby Niebieskich Karty przedstawia tabela 13.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy można stwierdzić, że poprawa sytuacji finansowej rodzin z dziećmi dotychczas korzystających ze wsparcia finansowego, nie rozwiązuje kryzysów i problemów z jakimi te rodziny się borykają. Dlatego nadal winna być monitorowana sytuacja dzieci w tych rodzinach oraz prowadzona praca socjalna i bieżące wsparcie rodziny. Istotną rolę na rzecz poprawy kompetencji rodzicielskich i życiowych klientów odgrywa współpraca pomiędzy służbami odpowiedzialnymi za wspieranie rodzin, instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

6. ADRESACI PROGRAMU

Odbiorcami działań ujętych w Programie są rodziny zamieszkałe na terenie Gminy Białý Bór wychowujące dzieci i przeżywające trudności w sferze opiekuńczo-wychowawczej, których same nie

są w stanie pokonać a także rodziny zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej bądź rodziny, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej i wyrażają one chęć podjęcia współpracy na rzecz odzyskania opieki nad dziećmi i ich powrotu do domu rodzinnego.

Odbiorcami programu są także rodziny, w których wychowują się dzieci z niepełnosprawnościami, doświadczające przemocy domowej, uzależnione od alkoholu, narkotyków i innych używek, rodziny dotknięte zdarzeniami losowymi i sytuacjami kryzysowymi.

Program adresowany jest również do instytucji i organizacji pozarządowych, działających w obszarze wspierania rodzin oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Dla potrzeb Programu Wspierania Rodziny przyjęto, że rodzinę stanowią, zgodnie z art. 6 pkt 14 ustawy o pomocy społecznej, „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. A zatem takie rozumienie rodziny nie zakłada konieczności występowania instytucjonalnej formy małżeństwa ani więzi pokrewieństwa.

7. ANALIZA SWOT

W programie zastosowano analizę SWOT jako narzędzie identyfikacji i usystematyzowania mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń społecznego obszaru Gminy Biały Bór. Analizy SWOT w zakresie organizacji systemu opieki nad dzieckiem oraz wsparcia rodziny, dokonano na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji demograficznej i społecznej w gminie Biały Bór, a także stanu wiedzy i doświadczenia pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Białym Borze oraz osób zajmujących się pomocą rodzinie.

Mocne strony	Słabe strony
- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych - Wyspecjalizowana i stabilna kadra pracowników pomocy społecznej - dobra znajomość środowiska lokalnego przez pracowników OPS - baza instytucji wspierających rodzinę (M-GOPS, PCPR, GKRPA, ZI, służba zdrowia, placówki oświatowe, kuratorzy rodzinni), - zatrudnienie asystentów rodziny, - podnoszenie kompetencji zawodowych poprzez udział pracowników MGOPS w szkoleniach, - otwartość na współpracę ze środowiskiem lokalnym, - wypłacanie świadczeń społecznych oraz udzielanie świadczeń niepieniężnych - dostępność usług opiekuńczych, - świetlice wiejskie. - funkcjonowanie Żłobka Gminnego „Maluch” - funkcjonowanie placówki wsparcia dziennego, - realizacja programów rządowych	- Bezrobocie, ubóstwo, - bierna postawa wobec problemów występujących w rodzinie, niechęć do nawiązywania współpracy z placówkami niosącymi pomoc w tym zakresie, - utrudniony dostęp do poradnictwa specjalistycznego- utrudniony dojazd do miasta, - zwiększanie ilości zadań nakładanych na jednostki organizacyjne, a w związku z tym niewystarczająca kadra, - brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych, odrzucanie autorytetu szkoły/ nauczycieli, - brak rodzin wspierających, - wyuczona bezradność i roszczeniowość, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej (głównie finansowej) i brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów, - słaba aktywność zawodowa świadczeniobiorców - mała aktywność i integracja mieszkańców,
zajęcia poza lekcyjne	- problemy w obszarze bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz funkcjonowania rodzin wielodzietnych, - brak mieszkań socjalnych, gminnych - utrudniony dostęp do specjalistycznych usług medycznych w zakresie ochrony zdrowia, - brak gotowości rodzin do zmiany stylu życia, - niewystarczające środki finansowe na szerszą skalę działań na rzecz rodzin, - mała świadomość i gotowość społeczna w zakresie wspierania rodziny i rodzinnej pieczy zastępczej, - starzejące się społeczeństwo

Szanse	Zagrożenia
• możliwość pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych w ramach ogłaszanych konkursów i programów rządowych, • współpraca rodzin dysfunkcyjnych z asystentem rodziny, • wzrost zainteresowania i zaangażowania społecznego na rzecz dziecka i rodziny, • wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę, • podnoszenie kwalifikacji kadry Ośrodka Pomocy Społecznej, • prowadzenie programów profilaktycznych z zakresu szkodliwości uzależnień wśród dzieci i młodzieży, • rosnące wsparcie finansowe dla rodzin o charakterze socjalnym, • kształtowania ogólnokrajowej polityki prorodzinnej, • podnoszenie kwalifikacji przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych np. szkoleniach indywidualnych, • tworzenie nowych środowiskowych form pracy z rodziną.	• niestabilność prawa dotyczącego polityki społecznej, niespójność, częste zmiany i trudności w interpretacji przepisów, • brak wystarczających środków własnych gminy na współfinansowanie projektów, • przekazywanie nowych zadań samorządowi gminnemu bez przekazywania odpowiednich środków finansowych, • niewystarczające środki finansowe na efektywną pomoc i rozwój gminy, • migracja zarobkowa, podejmowanie zatrudnienia w szarej strefie, • zanik więzi i tradycji rodzinnych („pęd życia”), • wzrost patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży, konsumpcjonizm, • wzrost kosztów utrzymania rodziny, • uzależnienie członków rodziny od alkoholu, środków odurzających, internetu, mediów społecznościowych, • brak chęci współpracy rodzin zmagających się z problemami społecznymi z jednostkami świadczącymi pomoc, • brak możliwości zaspokojenia uzasadnionych potrzeb mieszkaniowych (mieszkania socjalne i komunalne, • przemoc domowa, • brak umiejętności szukania pomocy w sytuacjach kryzysowych i ryzykownych,

8. CELE GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Biały Bór na lata 2025 – 2027 wyznacza zadania do realizacji, które przyczynią się w obszarze rodziny do zmniejszenia skali problemów społecznych w Gminie.

CEL GŁÓWNY

Wsparcie rodzin poprzez prowadzenie działań i tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

Rozwój systemu wsparcia rodziny skoncentrowanego na realizacji działań profilaktycznych oraz skutecznej interwencji.

Osiągnięciu celu głównego ma służyć realizacja przedstawionych poniżej celów szczegółowych. Będzie to możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

Cel szczegółowy 1: Zapewnienie rodzinom stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego			
Działania	Realizatorzy	Wskaźnik realizacji działań	Termin realizacji
1. Monitoring sytuacji rodzin z dziećmi	M-GOPS Biały Bór	- liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych	2025-2027
2. Wsparcie asystenturą kobiet w ciąży i ich rodzin "Za życiem"	M-GOPS Biały Bór	- liczba kobiet w ciąży objęta asystenturą "Za życiem" - liczba osób pobierająca świadczenie „Za Życiem”	2025-2027

		- liczba udzielonych upoważnień dla asystenta rodziny w celu reprezentowania kobiety w ciąży i jej rodziny „Za życiem”	
3. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej,	M-GOPS Biały Bór	- liczba rodzin objęta pomocą finansową z OPS, - liczba osób pobierająca świadczenia rodzinne, -liczba osób pobierająca świadczenia z funduszu alimentacyjnego, - liczba rodzin objęta wydawaniem artykułów żywnościowych w ramach POPŻ, - liczba osób, którym wydano Kartę Dużej Rodziny,	2025-2027
4. Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez udzielanie pomocy materialnej uczniom	M-GOPS Biały Bór	- liczba uczniów objętych pomocą w formie stypendium socjalnego i zasiłku szkolnego,	2025-2027
5. Świadczenie pomocy w postaci posiłków w placówkach oświatowych		- liczba dzieci objętych posiłkiem w szkole/przedszkolu dożywianiem w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”	2025-2027
6. Aktywizacja zawodowa członków rodzin dotkniętych bezrobociem	UM Biały Bór	- liczba osób skierowana do: • prac użyteczności publicznej • prac interwencyjnych, • robót publicznych, • staży zawodowych	2025-2027

Cel szczegółowy 2:

Poprawa funkcjonowania rodziny oraz wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży w środowisku rodzinnym

Działania	Realizatorzy	Wskaźnik realizacji działań	Termin realizacji
1. Organizowanie w gminie opieki dla dzieci w wieku do lat 3 oraz dla dzieci w wieku przedszkolnym	- UM Biały Bór, - placówki oświatowe	- liczba miejsc, - liczba dzieci przyjęta do placówki	2025-2027
2. Wspieranie uczniów uzdolnionych i utalentowanych	- UM Biały Bór, - placówki oświatowe	- liczba nagrodzonych uczniów,	2025-2027
3. Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży poprzez prowadzenie różnorodnych form wychowawczych w szkołach i instytucjach kultury.	- M-GOPS Biały Bór, - placówki oświatowe, -BCKiR,	-liczba uczestników zajęć ,	2025-2027
4. Organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci .	- M-GOPS Biały Bór - BCKiR	- Liczba dzieci korzystających z wypoczynku	2025-2027
5. Prowadzenie placówki wsparcie dziennego	- UM Biały Bór / MGOPS Biały Bór	- liczba miejsc w placówce - liczba osób objętych wsparciem placówki	2025-2027
6. Realizacja programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży	-placówki oświatowe, -GKRPA	- liczba uczestników, - liczba i rodzaj realizowanych programów	2025-2027
7. Przeciwdziałanie przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży	- GKRPA, - policja	- liczba prowadzonych w szkołach działań, pogadanek	2025-2027

Cel szczegółowy 3:
Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie przemocy i sytuacją kryzysowym w rodzinie oraz rozwiązywanie już istniejących

Działania	Realizatorzy	Wskaźnik realizacji działań	Termin realizacji
1. Podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i zapobieganie jej skutkom	- ZI,	- liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”, - liczba posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego.	2025-2027
2. Motywowanie rodziców ze środowisk zagrożonych uzależnieniem do podjęcia terapii i kierowanie ich na leczenie uzależnień	-M-GOPS Biały Bór, - GKRPA	- liczba wniosków skierowanych do GKRPA, - liczba osób, która podjęła leczenie uzależnienia.	2025 -2027
3. Zapewnienie rodzinom dostępności do poradnictwa specjalistycznego (w tym prawnego i psychologicznego) rodzinom przeżywającym trudności	- PCPR Szczecinek,	- liczba rodzin objętych wsparciem.	2025-2027
4. Podejmowanie działań w celu pozostawienia dzieci w rodzinie biologicznej	- M-GOPS Biały Bór,	-liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem asystenta rodziny.	2025-2027
5. Monitoring rodzin po zakończonej asystenturze w rodzinie	- M-GOPS Biały Bór,	- liczba rodzin objętych monitoringiem, - liczba prowadzonych działań w trakcie monitoringu w rodzinie.	2025-2027
6. Zapewnienie dzieciom rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	- M-GOPS Biały Bór, - PCPR Szczecinek	- liczba dzieci umieszczona w pieczy zastępczej, - wysokość środków poniesionych na pokrycie pobytu dzieci w różnych formach pieczy zastępczej.	2025-2027
7. Wspieranie rodzin biologicznych, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej	-M-GOPS Biały Bór, - PCPR w Szczecinku	- liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych.	2025-2027
8. Współpraca z podmiotami i instytucjami zajmującymi się rodziną	- M-GOPS Biały Bór, - PCPR w Szczecinku, - Sąd Rejonowy w Szczecinku	- liczba posiedzeń dot. oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, - liczba rodzin objętych nadzorem kuratorskim.	2025-2027

Cel szczegółowy 4:
Rozwój systemu wsparcia rodziny oraz podnoszenie kompetencji służb zajmujących się niesieniem pomocy

Działania	Realizatorzy	Wskaźnik realizacji działań	Termin realizacji
1. Rozwój usług asystentury rodziny	- M-GOPS Biały Bór,	- liczba zatrudnionych asystentów rodziny.	2025-2027
2. Tworzenie warunków do działania rodzin wspierających	M-GOPS Biały Bór	- liczba udostępnianych informacji o rekrutacji rodzin wspierających, - liczba pozyskanych rodzin wspierających.	2025-2027
3. Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji osób pracujących w obszarze wspierania rodziny.	- M-GOPS Biały Bór, -ZI ,	-liczba pracowników biorących udział w szkoleniach/warsztatach/ superwizjach i innych działaniach	2025-2027

	- placówki oświatowe,	podnoszących kwalifikacje i kompetencje zawodowe, - liczba szkoleń.	
--	-----------------------	--	--

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Biały Bór na lata 2028-2027 zakłada także realizację innych ważnych zadań, które mogą się pojawić wraz ze zmieniającą się sytuacją społeczno-gospodarczą kraju, województwa lub gminy. Przyjmuje się możliwość modyfikacji określonych w danym dokumencie celów jeśli pojawi się taka potrzeba.

9. EFEKTY I REZULTATY PROGRAMU

Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie optymalnych warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin na terenie Gminy Biały Bór oraz poprawy stylu i jakości ich życia. Efektem będzie zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, dzięki ścisłej współpracy instytucji, organizacji działających na rzecz rodzin doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych. Zintegrowane działania przyczyniają się do zminimalizowania negatywnych skutków sytuacji kryzysowych w rodzinach, poprawy ich funkcjonowania, jednocześnie zapobiegając umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących rezultatów:

- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa dzieci oraz rodzin,
- zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinach
- poprawy sytuacji dziecka w rodzinie,
- wzmocnienie więzi rodzinnych,
- podniesienie możliwości rozwojowych dzieci i młodzieży,
- dążenie do zmniejszenia się negatywnych zachowań pośród dzieci i młodzieży,
- podniesienie umiejętności rodzicielskich oraz poprawa zdolności wychowawczych rodziców,
- stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze,
- współpraca między osobami, podmiotami pracującymi na rzecz rodziny,
- podniesienie profesjonalizmu osób niosących pomoc w rodzinie.

10. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Realizacja Programu Wspierania Rodzin na lata 2023-2025 odbywa się w oparciu o następujące środki finansowe:

- budżet Gminy Biały Bór,
- budżet samorządu województwa,
- dotacja z budżetu państwa na dofinansowania zadań własnych,
- dotacja z budżetu państwa na dofinansowanie zadań zleconych,
- fundusz organizacji pozarządowych,
- fundusze strukturalne Unii Europejskiej.

11. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Realizacja Programu będzie poddawana systematycznemu monitoringowi. Monitoring programu będzie prowadzony z wykorzystaniem informacji oraz danych ze sprawozdań dostępnych na poziomie gminy, uzyskiwanych od podmiotów i partnerów uczestniczących w realizacji zadań.

Monitoring programu umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie bieżących działań korygujących. Uzyskane informacje pozwolą na planowanie działań i rozwijanie programu w przyszłości.

Realizacja Programu opiera się na stałej współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami w celu zapewnienia najlepszego efektu podjętych inicjatyw.

Gminny Program jest dokumentem otwartym i długofalowym. Sprawozdanie roczne z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny sporządzi Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białym Borze w terminie do 31 marca każdego roku, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

12. PODSUMOWANIE

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Biały Bór na lata 2025-2027 zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin, w szczególności rodzin z dziećmi. Wsparcie rodziny będzie polegało na stymulowaniu i ukierunkowaniu działań na rzecz dziecka i rodziny oraz będzie miało charakter ochronny, profilaktyczny, a rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami.

Program zwiększy szansę rodziny na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zdobywania nowych umiejętności koniecznych do prawidłowego wypełniania swych ról społecznych. Wszystkie działania będą skoncentrowane na zwiększeniu poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczeniu patologii społecznej oraz zminimalizowaniu negatywnych zachowań. Działania zawarte w Programie mają charakter subsydiarny, wspierający rodziny, mający wzmocnić ich zasoby i kompetencje w wypełnianiu funkcji rodzicielskich. Działania te mają systemowo wspierać rodziny, które doświadczają trudności opiekuńczo-wychowawczych, a w konsekwencji pozwolą rodzinom odzyskać poczucie własnej sprawczości i powrócić do prawidłowego wykonywania zadań i funkcji wynikających z jej istoty.